

Eindevaluatie van de resolutie van 16 juni 2021 over geweld en discriminatie ten aanzien van LGBTQI+-personen

1. Omgevingsanalyse

Vlaanderen neemt een leidende rol op internationaal niveau als het gaat om het bevorderen van gelijke kansen en rechten voor mensen uit de holebi-, transgender en interseksuele gemeenschap (hierna LGBTQI+). Deze inzet werd bevestigd in het Vlaamse regeerakkoord en in het gevoerde beleid van de bijna afgelopen legislatuur 2019-2024.

De uitdagingen blijven echter groot, zoals blijkt uit de moord op David Polfliet in maart 2021. Ook toont het Genoeg¹-onderzoek die in 2022 gepubliceerd werd, aan dat het merendeel van de LGBTQI+-personen in Vlaanderen te maken krijgt met geweld en discriminatie. Dit onderzoek bevestigt eerdere bevindingen dat een aanzienlijk aantal LGBTQI+-personen slachtoffer zijn van verschillende vormen van geweld, waaronder verbaal, fysiek, seksueel en materieel geweld.

Volgens het Genoeg-onderzoek heeft 93,1% van de respondenten in de twee jaar voorafgaand aan de studie minstens één vorm van verbaal of psychisch geweld meegemaakt, 36,5% fysiek geweld, 64,5% seksueel geweld, en 27,2% materieel geweld. Veel van dit geweld wordt toegeschreven aan hun seksuele oriëntatie, genderidentiteit en/of interseksuele status. Geweldincidenten gebeuren meestal overdag op publieke plaatsen, behalve seksueel geweld, dat vooral 's avonds of 's nachts in uitgaansgelegenheden voorkomt. Vaak is er slechts één dader, en in meer dan 40% van de gevallen is de dader bekend bij het slachtoffer, zoals ouders, vrienden, medeleerlingen of schoolpersoneel. Slechts 14,4% van de respondenten meldt geweldincidenten aan de politie, vaak omdat ze het incident niet ernstig genoeg vonden of bang waren dat de politie hun zaak niet serieus zou nemen. De meerderheid zoekt steun bij LGBTQI+-vrienden, andere vrienden, en/of partners, maar 10% praat er met niemand over.

Geweldservaringen zijn sterk geassocieerd met het mentale welzijn van LGBTQI+-personen. Slachtoffers van fysiek geweld rapporteren lagere levenstevredenheid, en degenen die verbaal of seksueel geweld hebben meegemaakt, hebben vaker zelfmoordgedachten.

Uit de scholierenbevraging die de Vlaamse Scholierenkoepel uitvoerde in 2023 blijkt dat 27% van de LGBTQI+-scholieren zich niet veilig voelt op school, 51% zich niet goed in hun vel voelt en 37% zich eenzaam voelt. Bij non-binaire jongeren liggen deze cijfers nog hoger. Ook in de schoolklimatenquête van çavaria, de Vlaamse koepel van LGBTQI+-organisaties, blijkt dat 60,4% van de LGBTQI+-leerlingen zich onveilig voelt vanwege hun seksuele oriëntatie, en 33% vanwege hun genderidentiteit of -expressie. LGBTQI+-leerlingen rapporteren vaak verbaal en fysiek geweld en seksuele intimidatie.

Daarnaast blijkt dat leerkrachten vaak niet ingrijpen bij LGBTQI+-fobe opmerkingen, hoewel de helft van de leerlingen minstens één keer LGBTQI+-fobe opmerkingen van leerkrachten of ander schoolpersoneel hoort. Uit de enquête blijkt tegelijk dat scholen waar leerkrachten zich actief inzetten voor een inclusief schoolklimaat waarin iedereen zichzelf kan zijn, duidelijk positiever worden ervaren door de leerlingen.

---

¹ <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/54434>

2. Resolutie en evaluaties

Naar aanleiding van de moord op David Polfliet in maart 2021, nam het Vlaams parlement op 16 juni 2021 een resolutie aan over geweld en discriminatie ten aanzien van LGBTQI+-personen². De resolutie bevat **21 aanbevelingen** aan de Vlaamse Regering.

In 2022 maakte Vlaams viceminister-president en Vlaams minister van Samenleven en Binnenlands Bestuur Bart Somers een evaluatie van de implementatie van de aanbevelingen in de resolutie. Op 6 december 2022 werd deze evaluatie uitgebreid besproken in de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering³.

Naar aanleiding van de publicatie van de spraakmakende onderzoeksresultaten m.b.t. de geweldervaringen van LGBTQI+-personen in Vlaanderen en het algemeen welbevinden van LGBTQI+ schoolgaande jeugd nam Vlaams viceminister-president en Vlaams minister van Samenleven en Binnenlands Bestuur Gwendolyn Rutten het engagement om de implementatie van de resolutie opnieuw in kaart te brengen. Deze tweede en eindevaluatie bevat enkel bijkomende of gewijzigde initiatieven sinds de eerste evaluatie.

Om de evaluatie overzichtelijk en bevattelijk te maken werden de aanbevelingen waar bijkomende acties zijn ondernomen ten opzichte van de eerste evaluatie geclusterd in een zestal thema's:

1. Sensibiliseren en informeren
2. Versterking van toegankelijk meldingsapparaat
3. Opvang slachtoffers & samenwerking LGBTQI+-organisaties en reguliere hulpverlening
4. Sport en jeugd
5. Onderwijs
6. Welzijn

2.1 Sensibiliseren en informeren

1° informatie over de **instanties** waarbij melding gemaakt kan worden op basis van seksuele geaardheid, genderidentiteit en -expressie beschikbaar te stellen aan bestaande organisaties;
5° meer in te zetten op het bekendmaken van de bestaande **hulplijnen**, zoals Lumi, Transgender Infopunt, 1712, die de ervaring hebben met en kennis hebben over die specifieke problematiek;
8° verder in te zetten op verruiming van de **capaciteit** en de openingsuren van de hulplijnen, en te blijven streven naar een verdere **professionalisering** van die meldpunten door te zorgen voor gerichte permanente vorming en opvolging voor de personeelsleden en vrijwilligers die de meldpunten bemannen;
11° te onderzoeken welke **doelgroepen** moeilijk bereikt worden en gericht werk te maken van extra sensibilisering om zo de tendens van onverdraagzaamheid bij hen tegen te gaan;
13° gebruik te maken van de resultaten van het lopende onderzoek naar holebifoot en transfoot geweld (oplevering 2023) voor preventieve **sensibiliserings- en bewustmakingscampagnes** die gericht zijn op bekende daderprofielen, en daarnaast gebruik te maken van al bestaand onderzoek;
18° die thematiek en de impact van de communicatie vanuit **geloofsgemeenschappen** en de seculiere levensbeschouwingen te agenderen op de Vlaamse interlevensbeschouwelijke dialoog;

² <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementaire-documenten/parlementaire-initiatieven/1510703>

³ <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementaire-documenten/gedachtewisselingen-hoorzittingen/1685017>

Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering (Samenleven)

- Het **VMRI** besteedt extra aandacht aan toegankelijkheid en bekendmaking, als onderdeel van een bredere communicatiestrategie en lanceert in het voorjaar van 2024 een **mediacampagne** die het instituut bekend maakt bij het brede publiek en het bewustzijn over het recht om niet gediscrimineerd te worden vergroot. Zo willen ze burgers informeren over de discriminatiegronden en de beleidsdomeinen waarvoor het VMRI bevoegd is en stimuleren om een melding te maken. Eén van de beelden richt zich specifiek naar LGBTQI+-personen.
- Uit het onderzoek naar de geweldervaringen van LGBTQI+-personen uit 2023 blijkt duidelijk dat LGBTQI+-personen nood hebben aan veilige plekken waar ze zichzelf kunnen zijn, gelijkgestemden kunnen ontmoeten en met elkaar in gesprek kunnen gaan. Deze on- en offline ontmoetingsplaatsen kunnen ook versterkend en beschermend werken in een context van angst, kwetsuur en vijandigheid. Dit sluit naadloos aan bij het project rond Veilige(re) en vertrouwde omgevingen (zie verder).
- Het LGBTQI+-beleid wordt samen met een aantal **nominatim gefinancierde partners**⁴ vormgegeven. Zij ontvangen werkingsmiddelen om de doelstellingen van het beleid mee uit te voeren en hebben o.a. als opdracht expertise te verzamelen en te delen.
- Het gewijzigde Gelijkekansendecreet (goedgekeurd op 20 maart 2024 door de plenaire vergadering van het Vlaams Parlement) voorziet om vanaf 1 januari 2025 **partnerorganisaties** voor Gelijke Kansen voor een periode van 5 jaar te erkennen. Het bijhorende uitvoeringsbesluit bevat onder meer de erkenningsvoorwaarden en de erkenningsprocedure nader omschreven, evenals de rollen en beleidsdoelstellingen waarvoor partnerorganisaties voor Gelijke Kansen worden aangezocht. Het uitvoeringsbesluit werd op 29 maart 2024 voor de tweede keer principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering.
- Çavaria krijgt een subsidie om in 2024 een herwerking te maken van een aantal informatieve brochures onder de naam '**Alles wat je wilde weten over LGBTQI+**' met inhoudelijke info over gender en seksuele diversiteit, getuigenissen en informatie over de verschillende instanties waar je terecht kan m.b.t. discriminatie en geweld. Aanvullend komt er een webpagina die regelmatig wordt geüpdatet zodat deze steeds de meest actuele en correcte info bevat.
- Het project '**Vinden & (Ver)binden**' was een tweejarig project uitgevoerd door Het Roze Huis Antwerpen, Atlas en de dienst Gelijke Kansen van stad Antwerpen. Dit project vertrok vanuit de vaststelling dat in Vlaanderen LGBTQIA+-personen met migratieachtergrond een grotere kans hebben op het ervaren van achterstellings- en uitsluitingsmechanismen binnen uiteenlopende levensdomeinen (huisvesting, arbeidsmarkt, onderwijs, hulpverlening, ...). Hun dubbele minderheidspositie heeft een sterke impact op het welbevinden. De langetermijndoelstellingen van het project waren het versterken van de doelgroep op het vlak van welbevinden via ontmoeting en/of doorverwijzing binnen verschillende levensdomeinen en het verhogen van participatie door het inclusiever maken van de relevante dienst- en hulpverlening. Concrete realisaties waren o.a.:
  - De inrichting van een **buddyproject** dat toeliet op individueel niveau rechtstreeks aan het welbevinden werken. Vrijwilligers hadden de nodige knowhow of wisten waar ze deze konden verkrijgen omtrent het doorverwijzen van hun buddies naar verschillende levensdomeinen.
  - Een laagdrempelig **ontmoetingsaanbod** ANNO: verhogen van het welbevinden van de doelgroep via ontmoeting en ook hier is er steeds expertise aanwezig om mensen juist door te verwijzen.
  - De creatie van een **Lerend Netwerk**: ontmoeting tussen de organisaties die elkaars aanbod kunnen leren kennen waardoor ze hier in gebruik eigen cliënten juist door te

---

⁴ Çavaria: de Vlaamse belangenbehartiger van LGBTQI+ mensen en koepel van LGBTQI+ organisaties; de Regenbooghuizen: regionale LGBTQI+ werkingen; Lumi: opvang- en infolijn voor al je vragen over gender en seksuele voorkeur en het Transgender Infopunt: neutrale, gratis en anonieme plek voor vragen over genderdiversiteit en het transgenderthema

verwijzen. In het Lerend Netwerk werden hulp- en dienstverleners samengebracht met partners die met één van de doelgroepen werken samen; waardoor dit een plek werd voor uitwisseling en opbouw expertise werd.

- De ontwikkeling van een **e-learning**: rechtstreekse werking op het vergroten van de kennis en expertise van hulp- en dienstverleners waardoor de desbetreffende dienstverlening inclusiever zal worden.
- Het Rode Kruis Opvangcentrum kreeg via het **diversiteitstraject** zicht op de inclusiviteit van hun werking. Het traject heeft bijgedragen tot een verhoogde en vernieuwde bespreekbaarheid van en aandacht voor het LGBTQ+-thema in het opvangcentrum en een versterkte samenwerking tussen het centrum en de kernpartners.
- De tweede editie van de survey **Samenleven in Diversiteit (SID)** werd gepubliceerd eind 2023. Hieruit blijkt dat houding ten opzichte van holebiseksualiteit ten opzichte van 2017 iets positiever geworden is bij respondenten van Belgische, Turkse, Poolse, Roemeense en Congolese herkomst. Ondanks deze positieve verandering, is het verschil met de Belgische herkomstgroep groot, voornamelijk op de stelling of men het oké zou vinden als hun kind een partner zou hebben van hetzelfde geslacht. De stelling dat twee personen van hetzelfde geslacht met elkaar mogen trouwen, scoort iets hoger. De hoogste aanvaarding is te vinden op de stelling “Homoseksuele mannen en lesbische vrouwen moeten hun leven kunnen leiden zoals zij dat willen”. Hierbij moet benadrukt worden dat het gaat over attitudes en niet over geweld. Alle resultaten zijn te raadplegen via de website⁵.

Justitie en Handhaving:

- Op 25 september 2023 ging het **Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag** van start (zie verder).
- In 2023 werd de **campagne ‘We zien u’** gelanceerd. Deze sensibiliseringscampagne richt zich tot jongeren tussen 14 en 23 jaar en snijdt verschillende onderwerpen over seksueel grensoverschrijdend gedrag aan. De campagne verloopt in verschillende fases met onder meer een uitgebreide TikTok-campagne, een reeks op VRTMax, sensibilisering op feestjes en de ontwikkeling van een lessenpakket. In de reeks wordt aandacht geschonken aan verschillende specifieke doelgroepen waaronder ook LGBTQI+-personen. De campagne loopt nog tot het voorjaar van 2024.

Onderwijs:

- **Sectorverantwoordelijken voor onderwijs hebben** een belangrijke plek gekregen binnen het Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag. Het Meldpunt werkt complementair met bestaande **interne meldpunten**. Onderwijs wil de bekendmakingsinitiatieven van het Meldpunt mee ondersteunen ten aanzien van het onderwijsveld, zoals het ook voor het Vlaams Mensenrechteninstituut wil doen.
- Het **Netwerk Islamexperten** dat Onderwijs subsidieert (244.000 euro in 2024), reikt bij monde van coördinator Khalid Benhaddou een visie aan over homoseksualiteit/LGBTQI+ bijvoorbeeld, via webinars of zoals recent in #BelRiad (vrt): [Imam Khalid Benhaddou in gesprek over geloof bij #BelRiadh \(youtube.com\)](#). Het netwerk heeft ook een **webinar rond gender en seksualiteit in de islam**. Ook binnen het reguliere aanbod van het Netwerk kan de thematiek aan bod komen in tussenkomsten bij leraren, leerlingen, klassen.

---

⁵ <https://samenleven-in-diversiteit.vlaanderen.be/domein/houding-ten-opzichte-van-diversiteit>

Cultuur en Media:

- De **toeleiding** naar meldinstanties zoals het **Vlaams Mensenrechteninstituut** en het **Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag** is een belangrijk onderdeel van het **integriteitsbeleid** van Cultuur, Jeugd en Media. Jeugd verzamelt de hulplijnen en meldpunten op de website van het Departement Cultuur, Jeugd en Media. Voor Media en Cultuur krijgen deze een plaats in de stroomdiagrammen die worden uitgewerkt in het kader van de actieplannen tegen grensoverschrijdend gedrag.
- Het **Sociaal Charter voor de Mediasector** wordt onderschreven door de brede audiovisuele en mediasector. In onderdeel 2.8. **Non-discriminatie** wordt onderschreven dat zij elke vorm van directe of indirecte discriminatie op grond van o.a. seksuele geaardheid vermijden zowel bij werving, selectie, beoordeling, beloning en dagdagelijkse omgang. In dit charter staat ook het belang en engagement voor veiligheid, welzijn en tegen grensoverschrijdend gedrag ingeschreven. Dit werd verder uitgewerkt in het **actieplan tegen grensoverschrijdend gedrag in de mediasector⁶ 2022-2023** en het **actieplan tegen grensoverschrijdend gedrag in de media- en filmsector 2024-2025⁷**

Jeugd:

- In 2023 werd een overheidsopdracht uitgeschreven voor het participatief ontwikkelen van een **onlinecampagne en/of tool** die inzet op het tegengaan van **online gendergerelateerde haatspraak of geweld** en op het sensibiliseren rond **genderidentiteit** bij jongeren. Deze richtte zich specifiek op het versterken van de online integriteit van kinderen en jongeren (zie Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan). De opdracht werd gegund aan Plan International België, yondr, De Aanstokerij en de onderzoeksgroep MIOS van de Universiteit Antwerpen (68.585 euro) met hun project SAFEHAVEN, waarbij ze samen met een diverse groep jongeren een **innovatief e-paviljoen in de metaverse**, ontwikkelden. Dit paviljoen sensibiliseert jongeren over gendergelijkheid en online grensoverschrijdend gedrag. Dit e-paviljoen zal in de toekomst makkelijk ingepast kunnen worden in verschillende metaverse omgevingen. In het kader van deze opdracht werd ook een white paper geschreven door Katrien Poels van UA dat aanbevelingen voor beleidsacties bevat.
- De subsidiëring van het **netwerk Kies Kleur tegen Pesten** voor de uitbouw van het platform **allesoverpesten.be**. Deze opdracht werd voor de subsidieperiode 2023-2024 verruimd naar een jaar tegen pesten waarbij **genderidentiteit** van kinderen en jongeren een belangrijk aandachtspunt is. Het netwerk zal de komende subsidieperiode werk maken van het inzetten op en uitbreiden van Alles over Pesten en allesoverpesten.be met specifieke focus op cyberpesten en het ordenen in functie van belang/doelgroep. Het netwerk zal aangeven wat al goed zit, waar de manco's zitten, een inventarisatie van noden/behoefte in functie van doelgroep opmaken, en de noden per doelgroep vertalen in een online aanbod. Daarnaast werken zij heel erg op maat waardoor genderidentiteit automatisch meegenomen wordt in de vragen die zij binnenkrijgen.
- Daarnaast kregen Pimento en Tumult in het kader van het integriteitsbeleid een verlenging van hun opdracht rond **integriteit in het jeugdwerk** met extra focus op de onlinewereld en dan specifiek **grensoverschrijdend gedrag online**.
- In het licht van het integriteitsbeleid werd ook ingezet op bereik van jonge kinderen en ouders. Dit resulteerde in de **campagne 'Nee is altijd oké'** die op Ketnet werd getoond. De campagne focuste naast integriteit ook op identiteit.
- In 2023 voerde het **JOP (Jeugdonderzoekplatform)** bevestigingen uit bij meer dan 7000 kinderen en jongeren tussen 12 en 25 jaar. In deze bevestiging werd ook rekening gehouden

---

⁶ <https://www.benjaminidalle.be/post/mediasector-maakt-samen-vuist-tegen-grensoverschrijdend-gedrag>

⁷ <https://www.mediarte.be/nl/dossiers/grensoverschrijdend-gedrag/actieplan/actieplan-2024-2025-tegen-grensoverschrijdend-gedrag>

met de genderidentiteit van de bevrageden, gelinkt aan verschillende levensdomeinen binnen de leefwereld van deze jongeren, waaronder welbevinden, interpersoonlijke attitudes, ...

Sport:

- Sport Vlaanderen voert sinds 2022 een **sensibiliseringscampagne ‘mijn hart klopt voor de sport’** om LGBTQIA+-personen te ondersteunen en te sensibiliseren dat iedereen welkom is in de sport ongeacht geslacht, gender of geaardheid. In deze campagne wordt ook informatie gegeven over de verschillende hulplijnen of de aanspreekpunten integriteit in de sport⁸.

2.2 Het versterken van een toegankelijk meldingsapparaat

3° van het nog op te richten **Vlaamse Gelijkekansencentrum**, dat het Vlaamse takenpakket van Unia zal overnemen, een belangrijke actor te maken in dat debat en het beleid daarover, waarbij ook de goede samenwerking met de lokale besturen verzekerd wordt;

6° een uniforme **registratiecategorisering** in te voeren van meldingen van intimidatie of geweld op basis van seksuele geaardheid of genderidentiteit en -expressie bij alle verschillende organisaties en hulplijnen; waarbij er een specifieke categorie is voor LGBTQI+-geweld;

7° via de invoering van een uniforme registratiecategorisering voor LGBTQI+-geweld een betere **verbinding en wisselwerking** tussen de verschillende hulplijnen te realiseren zodat vlot registreren en doorverwijzen mogelijk wordt;

10° de meldingen vanuit verschillende hulplijnen en dergelijke via jaarlijkse gecentraliseerde kwalitatieve en kwantitatieve **rapportage** te centraliseren, de tendensen nauw op te volgen en het beleid op basis daarvan bij te sturen;

Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering (Samenleven)

- Op 28 oktober 2022 werd het decreet tot oprichting van het **Vlaams Mensenrechteninstituut (VMRI)** definitief goedgekeurd door het Vlaams Parlement. Conform dit decreet krijgt het VMRI een breed mandaat ter bescherming en bevordering van alle mensenrechten binnen de Vlaamse bevoegdheden. Rond het brede **mensenrechtentema** zal het VMRI focussen op bewustwording, onderzoek, adviesverlening en eerstelijnsbijstand. Daarnaast zal het VMRI optreden als **onafhankelijk gelijkheidsorgaan** voor het bestrijden van alle vormen van discriminatie en bevordering van gelijke behandeling. Binnen het mandaat als gelijkheidsorgaan wordt een bijzonder bijstands- en handhavingsmechanisme ingericht waarbij het individuele klachten in eerste instantie via bemiddeling en verzoening opvangt. Indien bemiddeling niet tot een resultaat leidt of kan leiden, kan een geschillenkamer een niet-bindend, doch gezaghebbend, oordeel vellen.
- Sinds 15 maart 2023 kan iedereen bij het VMRI een klacht indienen over discriminatie alsook een melding doen van de schending van een ander mensenrecht, voor zover die binnen de Vlaamse bevoegdheden kunnen worden gesitueerd (bv. onderwijs, welzijn, huisvesting, ...). Het VMRI ontving in haar eerste werkjaar **meer dan 900 klachten en meldingen**.
- Om de **lokale en Vlaamse dienstverlening** inzake meldingen van discriminatie goed op elkaar af te stemmen, kreeg de VVSG in 2023 een subsidie om de pistes te verkennen ter toeleiding van discriminatieklachten vanuit de lokale besturen richting het VMRI.
- In de toekomst zal ook verder ingezet worden op het afsluiten van een samenwerkingsakkoord tussen de verschillende beleidsniveaus wat betreft de toeleiding en behandeling van klachten (no-wrong-door principe) van discriminatie en meldingen van mensenrechtenschendingen.

⁸ www.sport.vlaanderen/mijnhartkloptvoordesport

Bijlage 1

- Op 20 maart 2024 werden de wijzigingen aan het **Gelijkekansendecreet** van 10 juli 2008 goedgekeurd door het Vlaams Parlement. De wijziging van het decreet heeft als hoofdfocus de versterking van handhaving van het non-discriminatiebeginsel met wijzigingen aan
  - personeel en materieel toepassingsgebied
  - vormen van discriminatie
  - rechtvaardigingsgronden
  - positieve actie
  - handhaving
- Zo worden een aantal verouderde termen aangepast ('seksuele geaardheid' wordt 'seksuele oriëntatie' en 'transseksualiteit' wordt 'geslachtsverandering'), de beschermde gronden genderidentiteit en genderexpressie worden gelijkgesteld aan geslacht en de beschermde grond seksekenmerken wordt toegevoegd. In het decreet wordt ook een decretale basis voorzien voor de erkenning van partnerorganisaties voor Gelijke Kansen, onder meer voor wat betreft de beleidsdoelstelling m.b.t. de gelijke rechten van LGBTI+-personen.

Justitie en handhaving:

- Op 25 september 2023 ging het **Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag** van start. Het meldpunt is een onafhankelijk meldpunt voor personen met een melding over grensoverschrijdend gedrag in een Vlaamse context en bestaat achter de schermen uit een samenwerking tussen het agentschap Justitie en Handhaving en het Vlaams Mensenrechteninstituut. LGBTQI+-personen worden heel vaak het slachtoffer van grensoverschrijdend gedrag. Zij kunnen terecht bij het Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag voor ondersteuning om een passend gevolg aan hun melding te geven.

Cultuur en Media:

- Tot 14 maart 2023 trad de **Genderkamer** van de Vlaamse Ombudsdienst op als sectorspecifiek meldpunt voor grensoverschrijdend gedrag voor de cultuur- en mediasector. Intussen is deze dienstverlening ingebed bij het **Vlaams Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag** binnen het Agentschap Justitie & Handhaving, die de herstelgerichte werking van de Genderkamer heeft verbreed naar alle Vlaamse sectoren.

2.3 Opvang slachtoffers en samenwerking tussen LGBTQI+-organisaties en reguliere hulpverlening

2° na te gaan hoe die **organisaties slachtoffers** van lgbtqi-gerelateerd geweld en discriminatie kunnen **ondersteunen** in de aanloop van het indienen van een klacht en het mogelijk te maken dat via de eerstelijns hulp al vaststellingen worden gedaan, nog voor een slachtoffer klaar is om klacht in te dienen;

4° een regeling uit te werken zodat slachtoffers melding kunnen doen bij de eerste hulporganisatie die ze contacteren, het **eerste aanspreekpunt** en of eender welke hulporganisatie, waarna pas in een volgende fase het dossier voor diepgaandere opvolging doorverwezen zou worden;

9° niet uitsluitend te focussen op fysieke letsels, maar ook de **emotionele impact** bij slachtoffers in ogenschouw te nemen. Daarbij moeten betere structurele samenwerkingen met LGBTQI+-organisaties in dat verband leiden tot een meer gerichte doorverwijzing van slachtoffers naar hulp op maat binnen het bestaande zorglandschap;

15° een extra focus te leggen op de problematiek van het dubbele taboe van **grensoverschrijdend gedrag bij de LGBTQI+-gemeenschap**, waarbij trajecten uit verschillende sectoren als inspiratiebron kunnen dienen;

Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering (Samenleven)

- Het project **Veilige(re) en vertrouwde omgevingen** van çavaria en Wel Jong zet in op de versterking en uitbreiding van on- en offline veilige omgevingen voor LGBTQI+-personen. Hiertoe ontwikkelen en verspreiden ze verschillende **tools** voor iedereen die een veilige(re) en vertrouwde omgeving wil opzetten voor LGBTQI+-personen. Binnen het project wordt voorts geëxperimenteerd met verschillende fysieke en online veilige(re) en vertrouwde omgevingen. Alle ontwikkelde praktijken zullen in 2024 geëvalueerd worden met als uitkomst een analyserapport met een toekomstvisie en beleidsaanbevelingen.
- Het opzet van het project **Mijn.punt.is.anders** van PUNT.vzw, dat doorheen het project de naam '**Pluspunt**' kreeg, was tweeledig: het uitwerken van een **intern beleid** en een extern aanbod voor LGBTQIA+-personen die in aanraking komen met seksueel grensoverschrijdend gedrag. Om dit te realiseren werden verschillende acties uitgevoerd zoals een netwerk oprichten, de doelgroep bevragen, een inclusiescan, vormingen voor iedereen binnen PUNT.vzw en de uitwerking van een complementair **hulpaanbod** in de vorm van praatgroepen en individuele gesprekken. Er werd ook een **database** aangelegd met zorgvuldig gescreende tweedelijnszorgverleners van therapeuten, psychologen, seksuologen en hulpverleningsinstanties die werken met de doelgroep. Op die manier kan PUNT.vzw een LGBTQIA+-slachtoffer gericht doorverwijzen naar iemand die expertise heeft in trauma- en gendervraagstukken. Pluspunt zal niet verder als aparte tak blijven bestaan, maar werd geïntegreerd binnen PUNT.vzw. Hierbij zal de nadruk nog altijd liggen op het beschikbaar blijven voor de LGBTQIA+-community en zullen ze blijven onderzoeken hoe ze er het best voor hen kunnen zijn.
- In 2023 werd een projectsubsidie toegekend aan Plan International vzw voor de ontwikkeling van een laagdrempelige (light)-versie van het **Safer Cities digitaal platform**. Uit gesprekken met lokale besturen naar aanleiding van een aantal gevallen seksueel grensoverschrijdend gedrag in het uitgaansleven, bleek immers dat lokale besturen, en in het bijzonder kleine lokale besturen, meer ondersteuning nodig hebben om met het thema aan de slag te gaan. 20 lokale besturen kunnen deze lightversie gratis gebruiken om seksueel grensoverschrijdend gedrag in hun gemeente in kaart te brengen. Via een vorming leert Plan International de lokale besturen om de resultaten te analyseren en om te zetten naar concrete acties.

Cultuur en Media:

- De aanpak van **grensoverschrijdend gedrag** binnen de cultuur- en mediasector wordt op vraag van de sectoren georganiseerd buiten strafrechtelijke procedures. Dit kreeg concreet vorm in de **herstelgerichte bemiddeling** van de Genderkamer (tot 2023, nu ingebed in het VMRI).
- Bijkomend is in de herstelgerichte aanpak van grensoverschrijdend gedrag in de culturele sector al meerdere keren het belang gebleken van **praatgroepen en ontmoetingsplaatsen** als mechanisme voor peer support en social coping. Vanuit het actieplan tegen grensoverschrijdend gedrag (2018) ontving de organisatie **Engagement Arts** een driejarige projectsubsidie (2020-2022) om als laagdrempelig aanspreekpunt o.a. peer support en lotgenotengroepen voor slachtoffers en omstaanders van seksisme, (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en machtsmisbruik te coördineren. Ook binnen het nieuwe actieplan tegen grensoverschrijdend gedrag voor de cultuursector (2024-2025) wordt, via een overheidsopdracht, voorzien in de ondersteuning van een centraal aanspreekpunt dat peer support voor individuele personen en organisaties in de brede cultuursector faciliteert.

2.4 Aanbevelingen m.b.t. Sport en Jeugd

16° te onderzoeken in welke mate het aangewezen is om bij andere beleidsdomeinen een traject op te richten dat vergelijkbaar is met het traject dat bestaat binnen de jeugdsector met de **aanspreekpunten integriteit (API's)**, en de sportsector met de **API's en het Vlaams sporttribunaal**, gelet op de meerwaarde van die trajecten;

17° de **sensibiliserings- en bewustwordingsopleidingen** niet alleen open te stellen voor hulporganisaties, maar ook voor de opleidingen tot aanspreekpunt integriteit die nu al bestaan binnen de sport- en jeugdsector;

Sport:

- Wat in de vorige evaluatie nog niet benadrukt werd, was dat sinds 2021 het **Vlaams Sporttribunaal** wordt ondersteund als overkoepelend **tuchtorgaan** voor grensoverschrijdend gedrag om de werking en kwaliteit te bestendigen, en de garantie van een kwalitatieve dienstverlening voor de aangesloten leden te verzekeren, gelet op de gevoelige aard van de dossiers waarrond het tuchtorgaan werkt.
- Het thema **integriteit** werd zowel in de organisatiestructuur, met aanspreekpunten integriteit, als in de opleidingen en bijscholingen van de **Vlaamse Trainersschool** ingebouwd.

Jeugd:

- Op 25 september 2020 keurde de Vlaamse Regering op voorstel van de minister van Jeugd het **besluit** goed waarbij uitvoering gegeven wordt aan de decretale bepalingen op vlak van **integriteitsbeleid** en de aanduiding van een **aanspreekpunt integriteit** (decreet van 2012 op het vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid).
- Deze decretale bepalingen werden in het nieuwe Decreet over het jeugd- en kinderrechtenbeleid en de ondersteuning van het jeugdwerk van 23 november 2023 (het **Jeugddecreeet**) en het bijhorende uitvoeringsbesluit van 9 februari 2024 verdiept. Het Jeugddecreeet versterkt en verstevigt het **integriteitsbeleid** binnen de jeugdsector, onder meer in de **subsidievoorwaarden** bij werkings- en projectsubsidies voor jeugdverenigingen resp. organisaties die een projectsubsidie aanvragen. In het bijhorend uitvoeringsbesluit worden de voorwaarden en maatregelen verder uitgewerkt, waarbij ook aandacht uitgaat naar een protocol bij meldingen, vaststellingen en vermoedens en de uitwerking van de competentie om de fysieke, psychische en seksuele integriteit te waarborgen binnen het **competentieprofiel van animatoren** bij kadervorming.
- De **Ambrassade** kreeg een bijkomende opdracht om haar rol te verstevigen op vlak van praktijkontwikkeling, -ondersteuning en jeugdinformatie door het integriteitsbeleid voor het jeugdwerk onder de aandacht te houden, de rol en contactgegevens van de API's binnen jeugdorganisaties meer en breder kenbaar te maken, de ondersteuning omtrent integriteit in het jeugdwerk te versterken, waaronder de API's, en een integriteitsbeleid bij (boven)lokale jeugdverenigingen te stimuleren. **Gendersensitiviteit** is een wezenlijk onderdeel van waarborgen van en respect voor integriteit van kinderen en jongeren in het jeugdwerk.

Cultuur:

- De **circussektor**, die een sterke educatieve component heeft via haar netwerk van circusateliers, werkt naar het voorbeeld van de sport- en jeugdsectoren reeds met **Aanspreekpunten Integriteit**. Binnen het nieuwe actieplan tegen grensoverschrijdend gedrag voor de cultuursector (2024-2025) worden ook de mogelijkheden van API's onderzocht voor de andere sectoren en omgevingen die in mindere mate kunnen terugvallen op het kader van de Welzijnswet.

2.5 Aanbevelingen m.b.t. Onderwijs

19° via het onderwijs in overleg met onderwijspartners verder te werken aan een **mentaliteits- en attitudeverandering** die LGBTQI+-gerelateerd geweld en discriminatie probeert te voorkomen door:

- a) scholen te ondersteunen in het voeren van een **inclusief antipestbeleid** met specifieke aandacht voor LGBTQI+-personen, gericht op zowel leerlingen als onderwijsprofessionals;
- b) scholen te sensibiliseren over de vele manieren waarop ze, met sterke betrokkenheid van de leerlingen, **onveiligheid, onzichtbaarheid en sociale uitsluiting** van LGBTQI+-jongeren kunnen tegengaan;
- c) aandacht te hebben voor seksuele en genderdiversiteit in de **eindtermen** van het basisonderwijs naar analogie van de eerste, tweede en derde graad van het secundair onderwijs, en de bestaande **lesmaterialen** maximaal in het onderwijs te integreren;

Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering (Samenleven)

- Projectsubsidie aan Wel Jong voor de professionalisering van de **'PAARS-actie'**. Daarbij wordt in de week van IDAHOT (17 mei) aan zo veel mogelijk jongeren, leerkrachten/ en jeugdwerkers gevraagd iets paars te dragen. Op die manier geven ze het signaal dat LGBTQIA+-jongeren erbij horen. Via professionalisering werd ingezet op een groter bereik van scholen en werd de actie geïntroduceerd in het jeugdwerk.

Onderwijs:

- De **minimumdoelen** voor de basisvorming (2de en 3de graad) werden op 12 juli 2023 definitief goedgekeurd door het Vlaams parlement en gingen in op 1 september 2023 in het eerste leerjaar van de tweede en de derde graad. Op 1 september 2024 gingen deze voor het tweede leerjaar van de tweede en de derde graad in. Het schooljaar 2023-2024 vormt een overgangperiode voor de scholen (en leerplannen). Momenteel worden de minimumdoelen uitgewerkt voor de 1ste graad secundair onderwijs (voor implementatie 1/09/2024), daarna ook voor het basisonderwijs (planning implementatie vanaf 1e graad in 1/09/2025). De nieuwe minimumdoelen vertrekken vanuit de **16 sleutelcompetenties**, met onder meer de sleutelcompetentie op het vlak van **lichamelijk, geestelijk en emotioneel bewustzijn en gezondheid, de sociaal-relatieve competenties, leercompetenties** (met inbegrip van onderzoekscompetenties, innovatie-denken, creativiteit, probleemoplossend en kritisch denken, systeemdenken, informatieverwerking en samenwerken) en tevens de sleutelcompetenties rond **burgerschap, mediawijsheid en digitale competenties**. Ze bieden een **brede basis** om op verder te werken met verschillende ingangsmogelijkheden en onderlinge verbanden. **Relationele en seksuele vorming is niet meer expliciet opgenomen** in de minimumdoelen voor de 2de en 3de graad van het secundair onderwijs. De vernietigde (specifieke) eindtermen werden versoberd en er werden keuzes gemaakt. Het zijn minimumdoelen in de volle betekenis van het woord waarbij scholen de vrijheid, maar ook de verantwoordelijkheid hebben om ruimschoots boven dat minimum te gaan en eigen accenten te leggen. Dat was ook zeer expliciet de vraag van de onderwijsverstrekkers en het Vlaams parlement keurt de minimumdoelen goed. De vrijheid die nu geboden wordt laat scholen net toe om op maat van hun leerlingen en rekening houdend met gedetecteerde noden en behoeften aan de slag te gaan. Enkele minimumdoelen zoals 01.02 omtrent gezondheidsvaardigheden en 05.01 omtrent het respectvol en constructief in interactie gaan met anderen rekening houdend met elkaars grenzen bieden kapstokken om het over relationele en seksuele vorming te hebben.
- Sensoa past op basis van de nieuwe onderwijsdoelen haar **leerlijnen** aan. Het Departement Onderwijs en Vorming, de onderwijskoepels, het Gemeenschapsonderwijs en de

onderwijsnetten volgen op hoe er blijvend kan ingespeeld worden op **noden** die er in onderwijs leven.

- De ondersteuning vanwege onderwijs voor **Kliq vzw, de vormings- en onderwijsdienst van LGBTQI+-koepel çavaria**, werd in 2024 opnieuw gecontinueerd. Het gaat om de toekenning van een financiering (71.000 euro) en van een voltijds gedetacheerde leerkracht (1 september 2023-31 augustus 2024). Het duo onderwijsmedewerkers verzorgt een vormings- en begeleidingsaanbod op maat voor directies, leerkrachten, lerarenopleidingen en leerlingbegeleiding. Naast de coaching voor genderbewuste en LGBTQI+-vriendelijke scholen, ontwikkelt Kliq ook instrumenten en brochures ten behoeve van het onderwijs.
- De **Klasse-kanalen** en de **KlasCement**-portalsite met leermiddelen brengen regelmatig inhoud die zich toespitst op de LGBTQI+, gender- en pestthematiek. Recente publicaties die in de IDAHOT-periode beschikbaar werden voor leraren en het ruime onderwijsveld: [LGBTQI+: "Bij ons op school is iedereen anders, dat is de norm" – Klasse](#) (mei 2023) en [Zo voelen trans jongeren zich welkom op school – Klasse](#) (mei 2023). Sensoa werkte zopas ook een nieuwe themapagina uit voor KlasCement: <https://www.klascement.net/thema/online-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag-en-weerbaarheid/>
- Van vrijdag 2 t.e.m. 9 februari 2024 liep de jaarlijkse **Vlaamse Week tegen Pesten**. De 19de editie staat voor een structureel inclusief anti-pestbeleid (thema: "Een jaar lang tegen pesten"). De campagneweek was een laatste keer in februari, vanaf 2024-2025 zal ze – samen met Stip-it van Ketnet, MNM en Radio2 – telkens plaatsvinden in september. Dat trapt nog beter het werkjaar af voor scholen, sportclubs, jeugdbewegingen en jeugdhulp, die gemotiveerd, gesensibiliseerd en ondersteund worden bij het inzetten op een jaar lang tegen pesten. Op de vooravond van de Week, op donderdag 1 februari 2024, werd de 'Pesten, dat kan niet!'-prijs 2024 feestelijk uitgereikt. Het Heilig Drievuldigheidscollège in Leuven won de hoofdprijs, 2.500 euro, voor zijn antipestbeleid. ['Pesten, dat kan niet!'-prijs 2024 | Kies Kleur tegen Pesten](#)
- Het **decreet leerlingenbegeleiding** verplicht scholen een geïntegreerd beleid op leerlingenbegeleiding te ontwikkelen en te implementeren. Hierbij dient er ook aandacht te gaan naar het psycho-sociaal welbevinden van leerlingen waarvan de bescherming van integriteit en de preventie van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag een onderdeel zijn. Scholen moeten hun beleid dus afstemmen op de context van de school en de noden van leerlingen. **Aandacht voor LGTBQI+** hoort daar ook bij. De onderwijsinspectie neemt aandacht voor het leerlingenbeleid mee in elke doorlichting sinds september 2023. Er worden ook ondersteunende initiatieven genomen om scholen te helpen hierop in te zetten. O.a:
  - Onderwijs voorziet structureel in aanbod van **coaching** voor onderwijsinstellingen om een **genderbewust en LGBTQI+-vriendelijk organisatieklimaat** te bewerkstelligen, bedoeld voor alle onderwijsprofessionals en -stakeholders.
  - Onderwijs stimuleert goede afspraken en het voorzien van zowel een **preventiebeleid** als een **reactiebeleid** en **protocol bij meldingen**. Er is regelmatig overleg van een **Werkgroep Integriteit** met onderwijskoepels, CLB en Sensoa om initiatieven inzake professionalisering en sensibilisering leerkrachten en CLB te ontplooiën, de Werking aanspreekpunten integriteit te optimaliseren, beleidstools bekend te maken (bv. Grenswijs.be). Op 26/01/2024 gaf Sensoa een vorming over het (inclusieve) Vlaggensysteem voor de leden van de Werkgroep Integriteit.
  - Onderwijs ondersteunt de verspreiding van **tools en vormen** oa. Grenswijs.be, het Vlaggensysteem Onderwijs, etc.
- Onderwijsbeleid zet ook in op professionalisering rond **mediawijsheid** en wat er kan mislopen (cyberpesten, sexting, sextortion etc.). Het Kenniscentrum Mediawijs ontwikkelde op vraag en in samenwerking met het Departement Onderwijs en Vorming een beleidstool die helemaal gericht is op een **socialemediabeleid** met expliciete aandacht voor een adequaat **reactiebeleid**. O.a. sexting en cyberpesten komen aan bod.

- Het Kenniscentrum **Digisprong** (binnen het Departement Onderwijs & Vorming) gaf een **ICT-beleidsplan** vorm. Centraal staat een **beleidsplanner** waarin scholen zelf de inhoud kiezen waarmee ze aan de slag gaan. Er zijn fiches met nuttige links, initiatieven en partners. Belangrijke onderwerpen zoals cyberpesten, sexting, netiquette krijgen ook een plaats. **Child Focus** vormt met projectmiddelen via de projecten **Veilig Online en Click Safe** leerkrachten en ouders over online veiligheid. Ook online relaties en seksualiteit komen aan bod.

2.6 Aanbevelingen m.b.t. Welzijn

20° een veelzijdig welzijnsbeleid ten aanzien van LGBTQI+-personen te ontwikkelen dat inzet op alle levensdomeinen en levensfasen, met een focus op **preventie en inclusieve zorg**, en daartoe de volgende concrete acties te ondernemen:

- a) de **aandacht voor LGBTQI+-thema's** in de welzijns- en zorgsector gangbaar te maken, zodat er automatisch rekening wordt gehouden met de noden van LGBTQI+-personen;
- b) in de **opleidingen** voor die sectoren voldoende aandacht te besteden aan LGBTQI+-thema's;
- c) gericht **onderzoek** te voeren naar het welzijn van LGBTQI+-personen en naar preventie en zorg op maat om het welzijn van LGBTQI+-personen te verhogen en toe te zien op de uitvoering van het **suicidepreventiebeleid**, waarin LGBTQI+-personen als expliciete risicogroep erkend zijn;
- d) op de **website 1712.be** van de professionele hulplijn voor vragen over geweld, misbruik en kindermishandeling relevante informatie toe te voegen over LGBTQI+-gerelateerd geweld;

Welzijn:

- De **Centra voor Algemeen Welzijnswerk** focussen zich in 2024, geruggesteund door extra projectmiddelen van Departement Zorg, op het uitbreiden van het **aanbod van kennis, sensitieve attitude en vaardigheden rond LGBTI+-thema's** van CAW-medewerkers. Uit onderzoek blijkt dat LGBTI+-personen makkelijker naar hulpverlening stappen wanneer hulpverleners LGBTI+ sensitief werken. Dit is een nieuwe stap in het toegankelijker maken van het aanbod voor LGBTI+-jongeren. CAW Oost-Vlaanderen zal als referentie CAW Genderdiversiteit dit project coördineren. Ze doen dit in nauwe samenwerking met het Transgender infopunt en çavaria. Het project heeft een looptijd van 1 jaar en kreeg een subsidie van 52.000 euro.

2.7 Aanvullende informatie die relevant is voor het Vlaamse LGBTQI+-beleid

Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering (Samenleven)

- De Gezinsbond focuste met het project **'Alle liefs voor M/V/X'** op de thuiscontext en ontwikkelde communicatieve en educatieve tools op maat voor families (kernegezin, grootouders, etc.) waar een LGBTQI+-kind in opgroeit.
- Via een pilootproject in Oost- en West-Vlaanderen zal Casa Rosa, het regenbooghuis in Oost- en West-Vlaanderen, inzetten op de versterking van lokale besturen bij de ontwikkeling van een **lokaal LGBTQI+-beleid**. Lokale besturen uit deze provincies worden meegenomen in een project rond **kennisuitwisseling** en aanmaak van een aantal concrete instrumenten die gebundeld worden in een **kennisbank**.
- Het **Queer Arts Festival** van vzw Queer Leuven ging door van 3 t.e.m. 25 november 2023 en focuste op de sensibilisering en empowering van queer mensen in Leuven en omstreken. Het betreft een cultureel event waarvan bepaalde onderdelen projectmatig ondersteund worden gezien hun link met de gelijkerekansendoelstelling om meer zichtbaarheid te geven aan queer, non-binaire en intersekse personen.

Bijlage 1

- In 2023 startte Out For The Win vzw met het project '**Passie voor Sport**'. Het doel van het project is bijdragen aan de veiligheid en het welzijn van gender- en seksediverse personen door een meer inclusieve sportomgeving te creëren en zo hun sportparticipatie te verhogen. Om dit te bereiken, bieden ze de sportsector via piloottrajecten de nodige richting en omkadering bij het vormgeven van een doordacht, geïntegreerd en breed gedragen beleid omtrent gender- en seksediverse personen binnen sport

Sport:

- Van september 2022 werkte Out For The Win vanuit een federale projectsubsidie samen met Centrum Ethiek in de Sport, Vlaamse Sportfederatie en Sport Vlaanderen, tot juni 2023 aan het project '**Out For Inclusion**'. Binnen een samenwerking tussen de **reguliere sportsector en LGBTQI+-personen** gingen we op zoek naar mogelijkheden om van sport een inclusieve(re) en veilige(re) omgeving te maken. Er werd door Out For The Win een **inspiratiedag** op 25 mei 2023 georganiseerd en een **gids** ontwikkeld om de inclusie van gender- en seksediverse personen in de sport te bevorderen⁹. Met projectondersteuning vanuit Gelijke Kansen Vlaanderen bouwt Out For The Win tot eind 2024 hierop verder met het project **Passie voor Sport**, een nieuwe samenwerking tussen Out For The Win, Wel Jong en Centrum Ethiek in de Sport (zie gelijke kansen).
- Om sportfederaties en sportorganisaties te ondersteunen om rond het brede genderthema aan de slag te gaan, lanceerde het Centrum Ethiek in de Sport in november 2023 een laagdrempelige **genderscan**. Aan de hand van 30 vragen over 5 verschillende thema's (deelname aan sportactiviteiten, bestuur, coaching & arbitrage, grensoverschrijdend gedrag, communicatie) kunnen de organisaties hun genderbeleid en -werking evalueren, waarbij ze onmiddellijk concrete tips & tricks ontvangen¹⁰.

Jeugd

- In 2021 kregen de intermediaire organisaties, de Ambrassade, Bataljong, Jint en het Kenniscentrum Kinderrechten, de vierjarige bijkomende opdracht tot realisatie van en een **inclusief en toegankelijk jeugdwerk** in Vlaanderen en Brussel. Deze samenwerking werd omgedoopt tot '**Komaf**'. Bijzondere aandacht gaat uit naar een aantal specifieke doelgroepen binnen kinderen en jongeren waaronder LGBTQI+-jongeren. Voor de uitvoering van de opdracht vormden twee uitgangspunten de rode draad: (a) het hanteren van een intersectionele bril, wat oog hebben voor de interactie tussen verschillende uitsluitingsmechanismen en kenmerken toelaat, en (2) een gendersensitieve benadering, met aandacht voor (structurele) in- en uitsluiting op basis van geslacht, genderidentiteit en genderexpressie. Dit leidde onder meer tot:
  - heel wat artikels op de kennissite waar inspiratie uit gehaald kan worden door het (lokaal) jeugdwerk/jeugd aanbod via tools, getuigenissen, visie, praktijkvoorbeelden.
  - het motiveren van het jeugdwerk tot deelname aan de jaarlijkse Belgian Pride parade in Brussel. Vanuit Komaf wordt deelname gekaderd als zichtbaarheid geven aan jeugdwerk als een plek waar iedereen welkom is. Nodige duiding en informatie op maat wordt verspreid.
  - Het organiseren van vormingen over genderinclusief jeugdwerk (zie bv het hieraan gerelateerd artikel: [De meest gestelde vragen over genderinclusief jeugdwerk | Komaf](#)).
- Via het **jeugdinformatiecommunicatieplatform WAT WAT** wordt actuele informatie ter beschikking gesteld aan jongeren over thema's zoals gender, identiteit, integriteit,

⁹ <https://www.sport.vlaanderen/sporters-beleven-meer/mijn-hart-klopt-voor-de-sport/tools-voor-sportclubs-en-federaties/>

¹⁰ <https://genderscan.ethischsporten.be/>

genderexpressie, relaties en seksualiteit. Waar nodig worden specifieke linken gelegd naar hulp en advies, waaronder de API's in het jeugdwerk, Lumi, Merhaba en Transgender Infopunt. WAT WAT werkt samen met een 80-tal contentpartners. Dit zijn organisaties die expert zijn in bepaalde (jongeren)thema's. Zij schrijven de inhoud. Zo zijn er samenwerkingen met Lumi, Transgender Infopunt, Wel Jong, Rosa, Instituut voor Gelijkheid van Vrouwen en Mannen enz.

Cultuur:

- **Merhaba, Kliq en çavaria** ontvangen vanuit het decreet Sociaal-Cultureel volwassenenwerk structurele werkingssubsidies voor de periode 2020-2025. In 2025 vindt een nieuwe erkenningsronde plaats.
- **ZIJKant** (een andere gesubsidieerde sociaal-culturele organisatie) lanceerde op 15 mei 2024 hun **City Confessions bordspel**. Dat project heeft als doel om grensoverschrijdend gedrag bespreekbaar te maken en jongvolwassenen (18-30) de nodige tools aan te reiken om in dat soort situaties op te treden. De vragen en scenario's zijn bewust gender- en LGBTQI+-inclusief opgesteld, om een zo breed mogelijk publiek van dienst te kunnen zijn. De ervaringen van LGBTQI+-spelers zijn ook meegenomen in de testsessies om het spel verder te verfijnen.
- Binnen kunsten en cultureel erfgoed worden geregeld **culturele projecten** en producties gesubsidieerd waarin deze thema's en/of personen uit de **LGBTGI+-gemeenschap** een grote rol spelen. Deze projecten deinen er niet voor terug om moeilijke thema's bespreekbaar te maken, maar grijpen daarnaast ook de kans om positieve en hoopvolle LGBTQI+-ervaringen te belichten. Recente voorbeelden zijn:
  - **Erfgoedlab Antwerpen** publiceerde in 2021 een City Chronicle over LGBTQI+-verhalen in Antwerpen: 'De kleur van de stad maakt mijn ziel amoreus'. Deze publicatie belicht de recente LGBTQI+-geschiedenis in Antwerpen, van het nachtleven, tot de Antwerpse haven als een publieke safe space, de AIDS-crisis, en verschillende persoonlijke getuigenissen. De City Chronicle is beschikbaar in verschillende museumshops en kan ook gratis online worden gedownload.
  - Er zijn verschillende **LGBTQI+-rondleidingen** doorheen de gesubsidieerde erfgoedorganisaties/musea. Het **MSK Gent** biedt een LGBTQI+-rondleiding door de vaste collectiepresentatie aan. Aan de hand van 11 kunstwerken stimuleert het museum om na te denken over de queer geschiedenis die letterlijk aan de muren hangt, maar nooit eerder is verteld. De rondleiding is samengesteld door leden van de LGBTQI+-gemeenschap, met respect voor ieders beleving als uitgangspunt. Voor scholen kan de rondleiding bovendien een originele manier zijn om deze thema's te bespreken met de klas. Het **KMSKA** plant in juni 2024 met een Queer Tour instaprondeleiding doorheen de collectie. Die loopt tot 8 augustus, net voor de Antwerp Pride. Ook in het **Groeningemuseum** (Museum Brugge) vond eind 2023 een LGBTQI+-rondleiding doorheen de collectie plaats, georganiseerd door Jonas Roelens (historicus en co-auteur van 'Verzwegen Verlangen'). Daarnaast organiseert het **Entrepot** jaarlijks het PRISMA Queer Arts Festival.
  - Projectsubsidies en beurzen voor kunstenaars en initiatieven die raken aan deze thematiek, zoals Sophie Guisset, "Vanilla" (2022); Bebe Books, "Bebe, lokaal en op tour" (2022); Stef Van Looveren, "Radical Hope" (2022); "For All Queens" (2022); Abigail Liparoto, "When's the first time someone gave you butterflies?" (2023); Lieven De Boeck, "Parade, The World as Museum" (2023) en Joshua Serafin, "Pearls" (2023).

Media:

- **VAF**: In de beheersovereenkomst tussen de Vlaamse Regering en het VAF van 2022-2025 werd de ambitie opgenomen om actiever te werken aan inclusie in de audiovisuele sector met een focus op gendergelijkheid waarbij ook aandacht is voor LGBTI+-personen. Dit wordt vertaald in de 5^e strategische doelstelling van het fonds: "Het VAF neemt zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid ernstig en speelt een stimulerende rol met betrekking tot ecologische

duurzaamheid, inclusie (met bijzondere aandacht voor gendergelijkheid), toegankelijkheid en fair practices.” Dit is verder uitgewerkt in operationele doelstelling 5.2. “Het VAF zal een beleid voeren dat diversiteit en inclusie stimuleert met respect voor de eigenheid van het creatieve proces. In nauwe samenwerking met de audiovisuele sector werkt het VAF aan een meer representatieve beeldvorming in VAF gesteunde producties (zowel voor als achter de schermen). Het VAF zet ook in op diversiteit in zijn organisatie.”

- De inclusie-aanpak bij audiovisuele creaties, games en initiatieven rond vertoning, spreiding, educatie en reflectie van filmcultuur wordt bij elke steunaanvraag actief bevestigd en meegenomen in de beoordeling. Er wordt gekeken naar o.a. personages, setting, dialogen, thema's en verhaallijnen, de cast, makers en crew.
- Enkele voorbeelden van recente projecten die gesteund werden door het VAF en waarin genderidentiteit, seksuele oriëntatie en daaraan gelinkte sociale problematieken aan bod komen zijn: Julian (nieuwe film van Lukas Dhondt in ontwikkeling), Young Hearts (Anthony Schatteman), Gay Simulator (Iris van der Meule), Roomies (De Wereldvrede), Gay and Grey (Julia M. Free) en Nelly & Nadine (Magnus Gertten).
- Het VAF is medeoprichter en deelnemer aan het New Dawn transnationaal fonds dat steun verleent aan gemiddeld vijf fictie- en documentaire producties per jaar, die nadrukkelijk inzetten op inclusie (waaronder gender en seksuele oriëntatie).
- Het VAF ondersteunt vrouwen en personen die zich identificeren als non-binair in de sector en helpen barrières te slechten door een empowermentprogramma te ontwerpen voor creatief talent (focus op regisseurs) waarbij empowerment, groei en promotie de belangrijkste doelstellingen zijn. Het programma bestaat uit een aantal modules rond relevante thema's zoals inclusief & verbindend leiderschap, machtsstructuren, aanpassingsvermogen, ondernemerschap, communicatiestijl en -vaardigheden, inclusief werken en netwerken.
- **VRT:** In de beheersovereenkomst tussen de Vlaamse Regering en de VRT is opgenomen dat VRT moet inzetten op de representativiteit van haar aanbod. Ze doen dit zowel op kwalitatieve als kwantitatieve wijze: “Met een maatschappelijk relevant aanbod probeert de VRT zoveel mogelijk Vlamingen te bereiken, ongeacht leeftijd, gender, opleidingsniveau, sociaal-economische achtergrond, handicap, seksuele identiteit en afkomst. De VRT zet waar nodig samenwerkingen op met expertorganisaties om moeilijk bereikbare groepen beter te bereiken. Het Charter Diversiteit is de basis van de werking van de VRT op het vlak van diversiteit.” En “De VRT verzekert de herkenbaarheid van haar aanbod. Ze reflecteert met meer ambitie de diversiteit in de samenleving met bijzondere aandacht voor de schermaanwezigheid van vrouwen, personen met een buitenlandse herkomst, ouderen, mensen in armoede, mensen met diverse seksuele identiteiten en personen met een handicap. De VRT engageert zich om mensen meer inclusief te tonen, en niet enkel in functie van hun specifieke handicap, geaardheid, achtergrond, leeftijd, enzovoort.”
  - De VRT werkt aan inclusieve beeldvorming via een beleid doorgedreven bij de verschillende merken, projecten en acties op alle redacties. Voorbeelden hiervan zijn het interne diversiteitscharter, de expertenlijsten die beschikbaar zijn voor de (nieuws)redacties, de Blend Club inspiratiesessies, deelname aan het 50:50 equality project van BBC dat gendergelijkheid promoot, VRT Talent Academy, etc.
  - De VRT heeft ook een eigen team dat zich richt op diversiteit en inclusie en dat alle VRT-medewerker en programmamakers adviseert en coacht over deze onderwerpen.
- Daarnaast werkt het mediabeleid ook aan preventie van geweld en polarisatie in de maatschappij via het **mediawijshedenbeleid**:
  - Mediawijsheden is vaste partner van WAT WAT om communicatie rond mediawijsheden thema's en online risico's tot bij kinderen en jongeren te krijgen, bv. online integriteit en identiteit.

- In de subsidieovereenkomst van Mediawijs is een van de centrale subdomeinen de aandacht voor digitale veiligheid t.o.v. online risico's (cyberpesten, grooming, vriendschapsfraude, verkeerd gelopen sexting, interpersoonlijke privacy, cybercrime, online haatspraak en polarisering, etc.);
- Mediawijs helpt ook ouders in hun media-opvoeding via MediaNest.be, met thema's zoals:
  - Relaties en seksualiteit: <https://www.medianest.be/thema/relaties-seksualiteit>
  - Veilig online: <https://www.medianest.be/thema/veilig-online>
  - Sociale media: <https://www.medianest.be/thema/sociale-media>
  - <https://www.medianest.be/thema/cyberpesten>
- Mediawijs biedt binnen het aanbod van het Mediamenu verschillende vormen aan in kader van online relaties. Dit doen ze in samenwerking met partners als Pimento en Tumult.
- Thema's als online haatspraak, integriteit en identiteit zijn verweven in de algemene werking van Mediawijs, o.a. De Schaal van M, Mediacoach-opleidingen, Mediamenu.
- Mediawijs en VRT werkten samen aan enkele EDUboxen (educatieve tool) die werken rond zelfexpressie en zelfbewustzijn en polarisatie: [Identiteit](#) en [Wij-Zij-Denken.](#)"

Agentschap Overheidspersoneel:

- Eind 2021 rondde UHasselt een **kwalitatief onderzoek af naar de ervaringen van LGBTQI+-werknemers van de Vlaamse overheid** met subtiel discriminatie op basis van seksuele oriëntatie, genderidentiteit en -expressie. Ca. 20 LGBTQI+ collega's werkten hier aan mee¹¹.
- Zowel in 2023 als in 2024 werd ingezet op **omstaanderstrainingen** voor alle personeelsleden. De trainingen worden gegeven door trainers van Agentschap Integratie & Inburgering.
- De **website** van de Dienst Diversiteitsbeleid werd in 2023 vernieuwd, met aandacht voor seksuele oriëntatie, genderidentiteit en -expressie¹².

Werk en Sociale Economie:

- Er worden vanuit het departement geen specifieke acties opgezet richting de LGBTI+-gemeenschap. Wel werden verschillende initiatieven gelanceerd of verder gezet om **non-discriminatie** te vermijden en **inclusie** te bevorderen.
  - Aan de sectoren waarmee een **sectorconvenant**¹³ werd afgesloten, werd gevraagd om een **monitoringsoefening** te doen om **discriminatie** binnen de sector al dan niet vast te stellen. Sectoren gingen aan de slag met onder meer correspondentietesten en risicoanalyses. De sectoren konden zelf kiezen voor welke gronden zij discriminatie wensten te onderzoeken. Gender werd door sommige sectoren meegenomen, seksuele identiteit niet (op basis van de gekozen monitoringmethodieken moeilijk vast te stellen). Er is momenteel nog geen zicht op de resultaten.
  - Vanuit de afdeling Europa WSE werd een **oproep inclusieve werkvloeren** gelanceerd¹⁴ waarin ondernemingen begeleid zullen worden bij het creëren van een inclusieve werkvloer om meer ondervertegenwoordigde en kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt tewerk te kunnen stellen. Kwetsbaarheid wordt in deze breder gedefinieerd vanuit een intersectionele benadering, incl. seksuele geaardheid. In het kader van deze oproep zal het departement een **portalsite** opzetten om

¹¹ <https://www.vlaanderen.be/publicaties/subtiel-discriminatie-op-basis-van-seksuele-orientatie-genderidentiteit-expressie-sogie-bij-de-vlaamse-overheid>

¹² <https://www.vlaanderen.be/dienst-diversiteitsbeleid/gender-en-seksuele-diversiteit>

¹³ <https://www.vlaanderen.be/sectorconvenants>

¹⁴ <https://www.europawse.be/praktische-info/openstaande-oproepen/inclusieve-werkvloeren>

ondernemingen te inspireren en de juiste handvaten aan te reiken. Hierop kunnen goede praktijken in ondernemingen aan bod komen die ook het perspectief van LGBTI+-gemeenschap op de werkvloer meenemen. Lancering van deze portaalsite is voorzien voor het najaar van 2024.

3. Conclusie en aanbevelingen

Zoals bovenstaande overzicht aantoont, heeft Vlaanderen belangrijke stappen gezet in het bevorderen van de rechten en veiligheid van LGBTIQI+-personen. Tegelijk is het belangrijk om bij de les te blijven en is er ruimte voor verbeteringen in beleid en praktijk. Door de vele geweldservaringen hebben LGBTIQI+-personen nog steeds een minder goed mentaal welzijn, hebben ze een lagere levenstevredenheid, en degenen die verbaal of seksueel geweld hebben meegemaakt, hebben vaker zelfmoordgedachten.

De Vlaamse beleidsdomeinen hanteren een algemeen beleid om discriminatie, grensoverschrijdend gedrag, en gendergerelateerd en seksueel geweld te bestrijden en om integriteit te bevorderen. Hierbij wordt expliciet aandacht besteed aan de LGBTIQI+-gemeenschap, zoals vastgelegd in het Regeerakkoord 2019-2024. Dit beleid streeft naar toegankelijkheid voor iedereen, waarbij deskundigheid en kennis over verschillende doelgroepen cruciaal zijn.

Het blijft echter belangrijk om specifieke aandacht voor de noden van LGBTIQI+-personen te hebben binnen die algemene werking. Zoals bijvoorbeeld het CAW Oost-Vlaanderen het referentie-CAW voor transgenderthema's is. Ook blijft er behoefte aan ondersteuning voor LGBTIQI+-organisaties die mee een antwoord bieden op de vele hulpvragen van LGBTIQI+-personen.

Beleidsinitiatieven richten zich zowel op opvang en zorg voor slachtoffers als op de preventie van geweld en discriminatie tegen LGBTIQI+-personen. Dit omvat onder andere sensibiliseringscampagnes, educatieve projecten, en het versterken van de handhaving van antidiscriminatiewetgeving. Een voorbeeld is de campagne 'mijn hart klopt voor de sport' van Sport Vlaanderen, die LGBTIQI+-inclusie in de sport bevordert. Daarnaast zijn er samenwerkingen zoals 'Komaf' voor een inclusiever jeugdwerk in Vlaanderen en Brussel.

Uit onderzoek blijkt de noodzaak van veilige plekken waar LGBTIQI+-personen zichzelf kunnen zijn. Diverse verenigingen en regionale regenbooghuizen spelen hierbij een belangrijke rol, vooral voor kwetsbare LGBTIQI+-personen zoals jongeren, ouderen, en mensen met een migratieachtergrond of een handicap. Deze organisaties moeten blijvend ondersteund worden.

Het informeren en sensibiliseren over gender- en seksuele diversiteit is essentieel voor de preventie van discriminatie en geweld. Partnerorganisaties van het gelijkekansenbeleid verspreiden informatie via campagnes, brochures, websites en vormingen. Het jeugdinformatieplatform WAT WAT biedt actuele informatie aan jongeren over diverse thema's, in samenwerking met organisaties zoals Lumi en het Transgender Infopunt.

In het onderwijs is er behoefte aan wetenschappelijk correct en onderbouwd educatief materiaal en lespakketten die aansluiten bij de eindtermen. Initiatieven zoals GSA's (Gay Straight Alliances) en IDAHOT (Internationale Dag tegen Homofobie, Transfobie en Bifobie) bevorderen LGBTIQI+-zichtbaarheid. In de cursus maatschappelijke oriëntatie voor nieuwkomers worden thema's als gender- en seksuele diversiteit besproken, aangepast aan de actualiteit en culturele sensitiviteit.

Kennisopbouw is cruciaal voor een effectief beleid. Registratiesystemen bij hulplijnen bieden waardevolle data, maar wetenschappelijk onderzoek is noodzakelijk voor een breder inzicht in problematieken zoals meldingsbereidheid en discriminatie. Voorbeelden van dergelijk onderzoek zijn het Genoeg-onderzoek naar geweldservaringen van LGBTIQI+-personen en de JOP-monitor, een grootschalige bevraging van jongeren over hun leefwereld. Er is ook behoefte aan meer uitwisseling

Bijlage 1

en afstemming tussen verschillende organisaties en beleidsdomeinen om een gemeenschappelijke agenda voor verandering te creëren.

Het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan illustreert een succesvolle transversale aanpak waarbij verschillende beleidsdomeinen samenwerken om knelpunten en uitdagingen in de leefwereld van jongeren aan te pakken. Monitoring en beleidsevaluatie blijven essentieel om de effectiviteit van deze aanpak te waarborgen.

Tot slot moet er aandacht komen voor het welzijn van intersekse en non-binaire personen. Onze samenleving is nog sterk genderbinair ingericht, wat niet aansluit bij de realiteit van personen die zich niet thuis voelen in de man/vrouw opdeling, zoals intersekse en non-binaire personen.

De gedeeltelijke vernietiging van de federale transgenderwet uit 2017, die de aanpassing van de wettelijke geslachtsregistratie beperkt tot een binaire keuze, noopt de wetgever tot het zoeken van een oplossing opdat ook de registratie van een niet-binaire genderidentiteit mogelijk gemaakt wordt. De toevoeging van één of meerdere gendermarkers vereist een grondig parlementair en maatschappelijk debat. Als een oplossing voor registratie van niet-binaire genderidentiteiten op federaal niveau er komt, zal dit een impact hebben op Vlaamse bevoegdheden. Ongeacht voorgaande, komt het de sportsector toe een verder kader te kunnen ontwikkelen om toegang tot het aanbod te bepalen.

Het is aan de volgende Vlaamse Regering om het voortouw te nemen en aan het Horizontaal gelijkheidsbeleid om een coördinerende op te nemen opdat de rechten en het welzijn van LGBTQI+ personen in Vlaanderen verzekerd blijven.